

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการพิจารณาผู้ทำการสื่อสารมวลชน

ถ้าพิจารณาจากรูปแบบจำลองการสื่อสารของมนุษย์ (Model of Human Communication) ก็พอจะมองเห็นได้ไม่ยากว่า ผู้ทำการสื่อสารเป็นใคร แต่ในกรณีการสื่อสารมวลชนนั้น คงจะพิจารณาได้ไม่ง่ายนักว่าใครเป็นผู้ทำการสื่อสารมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากผลงานการสื่อสารมวลชนเป็นกิจกรรมที่ดำเนินโดยองค์กรต่าง ๆ มิใช่ผลงานที่เกิดขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียว เนื้อหาสาระของการสื่อสารมวลชนถูกสร้างขึ้นมาจากความพยายามร่วมกันของบุคลากรหลายฝ่าย และผลงานที่สำเร็จออกมานั้น เป็นไปในรูปแบบของผลผลิตจำนวนมากเป็นผลรวม (Mass-Produced) การแจกจ่ายผลผลิตเหล่านั้นจะเป็นไปในลักษณะของ Mass-Distributed เช่น ในกรณีของการผลิตรายการละครโทรทัศน์นี้ ถ้าผู้ชมได้ชมละครโทรทัศน์ไม่ดี ในด้านเนื้อหาหรือการนำเสนอ ผู้ชมก็จะตำหนิไปในลักษณะรวม ๆ ว่า ละครโทรทัศน์เรื่องนั้น ๆ ไม่ดี ดังนั้น ในการศึกษาพิจารณาผู้ทำการสื่อสารมวลชน จึงมีหลักเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1.1 พิจารณาลักษณะการประกอบอาชีพการสื่อสารมวลชน (Occupations in Communication)

1.2 พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมในองค์กรของผู้ทำการสื่อสาร (The Communication in Organization Context)

1.3 พิจารณาลักษณะการดำเนินงานสื่อสารมวลชน (Communication as Work)

1.1 พิจาณาลักษณะการประกอบอาชีพการสื่อสารมวลชน

ในการศึกษาว่าใครคือผู้ทำการสื่อสารมวลชน หรือผู้ทำการผลิตละครโทรทัศน์คือใคร ในกรณีนี้ จะต้องพิจารณาโดยดูจากลักษณะการประกอบภารกิจ หน้าที่ ซึ่งแยกแยะรายละเอียดถึงหน้าที่ย่อย ๆ ที่จะต้องปฏิบัติอีกด้วย ดังเช่นตามความคิดของ Jeremy Tunstall ได้กำหนดหน้าที่ของผู้นำการสื่อสารมวลชนได้ ดังนี้

"Non-clerical works within communications organization people who work on the selecting, shaping and packaging of programs, "stories" and other messages for transmission to the ultimate audience"

ซึ่งเมื่อพิจารณาตามความหมายของ Tunstall จะเห็นได้ว่า ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสื่อสารมวลชนได้แก่ บรรดานักหนังสือพิมพ์, นักโฆษณา, ผู้ผลิตรายการ, เจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการนิตยสาร เป็นต้น ซึ่งในกรณีของการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในกรณีศึกษาี้ จะได้แก่ผู้กำกับการแสดง, ผู้กำกับการรายการ และผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจาก Tunstall มิได้รวมไปถึงฝ่ายช่างเทคนิคหรือฝ่ายการเงิน แต่อย่างไรก็ตาม หากขาดบุคลากรฝ่ายเหล่านี้ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ งานนั้น ๆ ก็มิอาจจะเสร็จสมบูรณ์ ลุล่วงได้เลย ฉะนั้นจึงมีอาจที่จะมิให้ความสนใจได้เช่นกัน

นอกจากนี้ความสามารถและโอกาสของคนเรา ในการเลือกประกอบอาชีพอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ มากมาย มิใช่เพียงจากลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาส่วนประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น จุดกำเนิดทางภูมิหลังทางสังคม, การมีส่วนร่วมกลุ่มทางสังคม, การฝึกอบรมหรือการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ และบทบาทของอาชีพนั้น ซึ่งจะขาดเสียมิได้ เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การที่คนเราเลือกประกอบอาชีพใดนั้น เนื่องด้วยสาเหตุใหญ่ ๆ ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ภูมิหลังทางสังคม (Social Class Background)
2. เป้าหลอมหรือแม่แบบของการประกอบอาชีพ (Career Pattern)

ซึ่งจะพิจารณาในรายละเอียดได้จากข้อมูลต่อไปนี้ เช่น :-

- ภูมิหลังทางสังคม (Social Class Background)
- ความสำเร็จทางการศึกษา (Educational Achievement)
- ลักษณะเด่นทางสังคมอื่น ๆ ที่มีส่วนสำคัญ (Other Significant Social Features)

Social Features)

นอกจากนี้ บุคลิกลักษณะส่วนตัวและลักษณะทางสังคมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการแสดงออก หรือบทบาทและหน้าที่ในการประกอบอาชีพนั้น เช่น ในกรณีการประกอบอาชีพผู้ทำการสื่อสารมวลชน บุคลิกทางด้านภูมิหลังทางสังคมอาจจะมีผลกระทบไปถึงขอบเขตและคุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ และการกำหนดเนื้อหาสาระ ยกตัวอย่างเช่น เค้าโครงเรื่องละครที่นำเสนอจะมีแบบแตกต่างกัน ยังมีผู้กำกับการแสดงมาตีความบทละครนั้น ก็ยังมีแบบที่แตกต่างกันออกไปอีก และเมื่อมีผู้แสดงมาสวมบทบาท ผู้แสดงแต่ละคนย่อมจะแสดงในบทตัวละครเดียวกัน ลักษณะของการแสดงออกก็แตกต่างกันเช่นกัน

1.2 พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมในองค์การของผู้ที่ทำการสื่อสาร

เมื่อผู้ทำการสื่อสารมวลชน เข้ามาอยู่ในแวดวงขององค์การที่ซับซ้อนการตัดสินใจในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่สามารถจะทำได้ด้วยตัวเองตามลำพัง ทั้งนี้อาจจะมีองค์ประกอบอื่น ๆ ในองค์การเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจแม้ว่าจะมีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม ก็ต้องมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ลักษณะของการทำงานผิดจากที่วางไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในขณะนั้นไม่เอื้ออำนวยให้ เช่น เวลาไม่เอื้ออำนวยให้การผลิตละครโทรทัศน์เป็นไปอย่างปราณีตพิถีพิถันมากกว่านั้น

1.3 พิจารณาลักษณะการดำเนินงานสื่อสารมวลชน

การพิจารณาลักษณะการดำเนินงานสื่อสารมวลชน เป็นไปเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงที่ว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับการทำงานของผู้ทำการสื่อสารมวลชนบ้าง ผลผลิตที่เกิดจากการทำงานนั้นได้รับอิทธิพลหรือแรงผลักดันอยู่เบื้องหลังหรือไม่ หรือการทำงานของผู้ทำการสื่อสารเกิดขึ้นจากการเรียนรู้งานด้วยตนเอง โดยรับการถ่ายทอดมาจากหน่วยงานที่ทำงานอยู่ (a process of socialization on the job) หรือจากบุคลากรที่ร่วมทำงานอยู่

2. การเข้าสู่อาชีพของผู้ทำการสื่อสารมวลชน

ในขั้นก่อนที่จะเริ่มงานการผลิตงานสื่อมวลชน สื่อมวลชนจะต้องพยายามเลือกเฟ้นบุคคลที่จะมาสร้างสรรค์ และในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็ต้องขจัดบุคคลที่ไม่ใช่ผู้สร้างสรรค์คือต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ทำเพื่อ

สาธารณชน นอกจากนี้ยังต้อง เป็นบุคคลที่สามารถเข้านโยบายขององค์การได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อลดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากเกิดก็อาจไม่สามารถแก้ไขได้ ยกเว้นแต่การลาออกจากการทำงานให้องค์การ แต่จากทฤษฎีขององค์การสื่อสารมวลชน การแก้ปัญหาด้วยวิธีการลาออกนี้เป็นวิธีการที่ไม่พึงประสงค์

ดังนั้น วิธีการที่มีใช้เสมอ ๆ ในการสรรหาบุคลากรให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติที่ต้องการนั้นมีดังนี้ :

1. การดูจากประวัติส่วนตัว (past records) เช่น หลักฐานการศึกษาใบแจ้งประวัติ เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์ (interviewing) จะช่วยให้พบตัวผู้สมัครโดยตรง และทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้นั้นได้ดีและรวดเร็ว
3. การทดสอบ (testing) เช่น การทดสอบการปฏิบัติงาน, การทดสอบให้แก้ไขปัญหาจริง, การทดสอบความสามารถ เป็นต้น⁹

ภายหลังจากที่ได้บุคคลที่เหมาะสมแล้ว ก็จะจัดดำเนินการ "การถ่ายทอดทางอาชีพ (Professional Socialization)"

3. การถ่ายทอดทางอาชีพ (Professional Socialization)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม¹⁰ แต่มนุษย์จะเป็นสัตว์สังคมนั้น มิใช่ว่าจะ เป็นตั้งแต่กำเนิดหรือโดยกำเนิด ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นต้องผ่าน "การถ่ายทอดทางสังคม" (Socialization) เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น สุดท้ายเพื่อเป็นบุคคลของสังคมซึ่ง Marvin E. Olsen ได้ให้ความหมายของ "การถ่ายทอดทางสังคม" ว่า

เป็นกระบวนการรวม (Total Process) กระบวนการหนึ่ง ซึ่งเป็นแหล่งที่ปัจเจกบุคคลได้อาศัยพัฒนาบุคลิกภาพของตน และเป็นแหล่งที่

⁹ ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2530), หน้า 356-357.

¹⁰ The Dushkin, The Study of Society (New York : TheDushkin Publishing Group Inc, 1974), p.100.

เขาอาศัยเรียนหรือฝึกฝนการเป็นสมาชิกของสังคม (Social Actor) กระบวนการนี้รวมไปถึงกระบวนการเรียนรู้ ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ เทคโนโลยี และอาชีพ เป็นต้น¹¹

จากความหมายข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคม เป็นการเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งได้หมายความว่าไปถึงการเรียนหรือการถ่ายทอดทางอาชีพ (Professional Socialization) ด้วยเช่นกัน เพื่อเตรียมให้บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพต่อไป

ลักษณะการถ่ายทอดทางอาชีพ (Professional Socialization Approach) มี 2 ลักษณะ¹² คือ :-

1. Induction Approach/Assimilation Approach/Normative Approach เป็นการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้หรือการถ่ายทอดที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดในลักษณะนี้ยังไม่สามารถทำให้ประกอบอาชีพได้อย่างสมบูรณ์
2. Reaction Approach/Situational Approach เป็นการเรียนรู้ทางอาชีพที่เกิดจากปัจจัยภายในตัวผู้เรียนเอง เช่น มีความสนใจ, การถูกควบคุมให้เรียนรู้ เป็นต้น

ขั้นตอนการถ่ายทอดทางอาชีพ

ขั้นตอนของการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้ทางอาชีพนี้มี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นของการได้รับการศึกษา (Education or Imparting of Occupational Knowledge and Skill)

ขั้นที่ 2 ขั้นของการพัฒนาการปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ (Development Occupation Orientation)

¹¹Marvin E. Olsen, The Process of Social Organization (New York : Holt Kinehart and Winston, 1968), p.120. (parting of Occupation Knowledge and Skill)

¹²Ida Harper Simpson, From Student to Nurse (London : Cambridge University Press, 1979), p.3.

ขั้นที่ 3 ขั้นของการเกี่ยวข้องในบทบาทของอาชีพ (Relatedness to the Professional Role)

ขั้นที่ 1 ขั้นของการได้รับการศึกษา (Education or Im- เป็นขั้นที่ให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษา โดยเน้นไปถึงสาขาวิชาที่เรียน ดังนั้น หลักสูตรการเรียนการสอนถือเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และทักษะจากการเรียนในขั้นนี้ เพื่อไปประกอบอาชีพภายหลัง นอกจากนี้การเรียนรู้อาชีพจากสถานการศึกษา ยังรวมถึงการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคนิคต่าง ๆ ด้วย เพื่อใช้ในการทำงานตามหน้าที่ สรุปลงขั้นนี้นับเป็นขั้นการเริ่มต้นเข้าสู่อาชีพจุดแรก

ขั้นที่ 2 ขั้นของการพัฒนาการปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ (Development Occupational Orientation)

ภายหลังเมื่อจบการศึกษาแล้ว บุคคลนั้นก็ต้องเริ่มประกอบอาชีพและเพื่อธำรงไว้ซึ่งการประกอบอาชีพนั้น จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้าอาชีพ หรือให้เข้ากับอาชีพ หรือให้เข้ากับบทบาทของอาชีพนั้น ก็โดยการนำเอาวิชาความรู้ที่เรียนมาไปปรับเข้ากับการทำงาน หากสามารถทำได้ การปรับตัว เข้าสู่อาชีพก็จะเป็นไปอย่างราบเรียบ หากเป็นไปในทางตรงกันข้าม บุคคลนั้นก็จะเกิดการพัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับอาชีพนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การปรับตัวนี้จะเป็นลักษณะของการพัฒนาตัวเองตลอดเวลา จนกระทั่งหาแนวทางหรือหลักที่มั่นคงได้

สาเหตุที่บุคคลยอมรับที่จะปรับตัวเข้ากับอาชีพนั้น เป็นเพราะบุคคลมีการยอมรับลักษณะการทำงานในอาชีพนั้น ๆ ได้ และลักษณะงานนั้นก็เข้ากับความรู้ที่ได้รับการเรียนรู้มาก่อน หรือในทางตรงกันข้าม หากหลักสูตรที่เรียนมาไม่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแต่ชอบลักษณะงานที่ทำ ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการทำงานนั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นของการเกี่ยวข้องในบทบาทของอาชีพ (Relatedness to the Professional Role)

ภายหลังจากที่มีการพัฒนาตนเองจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับอาชีพได้แล้วก็เท่ากับว่าบุคคลนั้นได้ก้าวเข้าสู่การเกี่ยวข้องในอาชีพนั้นแล้ว ซึ่งลักษณะของการเกี่ยวข้องทางอาชีพนั้น มีสาเหตุอยู่ 3 ประการ คือ

3.1 Status Identification

3.2 Occupational Commitment

3.3 Attraction

3.1 Status Identification เป็นการถ่ายทอดทางสถานภาพ บางครั้งก็เรียกว่า Occupational Self-Image, Public Identity, Professional Self-Concept หมายถึง การคาดหวังว่า เมื่อเข้าไปทำงานในอาชีพนั้นแล้วก็จะได้รับสถานภาพของอาชีพนั้นตามไปด้วย เป็นต้นว่าได้รับการยกย่อง, ชื่อเสียง, ความภูมิใจ, การยอมรับจากสังคมฯ ซึ่งลักษณะการคาดหวังเช่นนี้ อาจเกิดตั้งแต่ขั้นของการได้รับการถ่ายทอดทางอาชีพในขั้นแรก ซึ่ง Huntington (1957) ศึกษาเรื่อง "The Development of A Professional Self-Image" และ Kadushin (1956) ศึกษาเรื่อง "The Professional Self-Concept of Music Students" พบว่า นักศึกษาจะพากันคาดหวังไปเองว่า พวกเขาจะได้รับสิ่งที่พวกเขาคาดหวังจากการประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ โดยอาศัยใบรับรองวุฒิการศึกษาของเขาเป็นใบเบิกทาง และคิดว่าการที่พวกเขาได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์ ก็จะเสมือนเป็นการบอกสถานภาพของพวกเขานในการทำงานต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม การคาดหวังนี้อาจเกิดขึ้นจากบุคคลอื่นก็ได้ที่คาดหวังให้เขาแสดงบทบาทของอาชีพนั้น ซึ่งพวกเขาก็จะรับเอาความคาดหวังนั้นไว้เป็นของตนเอง

3.2 Occupational Commitment เป็นความผูกพันทางอาชีพ ซึ่งเป็นแรงผลักดันมาจากการแสดงบทบาทของอาชีพตามที่ตนเองคาดหวัง หรือตามที่บุคคลอื่นคาดหวัง เช่น เกิดความรักในอาชีพนั้น ๆ

3.3 Occupational Attraction หมายถึง สิ่งจูงใจในอาชีพ เช่น การได้รับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกของอาชีพนั้น, เข้าไปมีประสบการณ์ที่น้อยคนจะได้รับ เป็นต้น สิ่งจูงใจเหล่านี้เป็นการให้คุณค่าทางความ

รู้สึก ซึ่งอาจจะ เป็นสาเหตุในการเลือกประกอบอาชีพ¹³ และสิ่งจูงใจนี้อาจเกิดขึ้นในขณะที่กำลังศึกษาก็ได้¹⁴ เช่น จากการฝึกงานในสถานที่ทำงานจริง ๆ ๆ

วิธีการถ่ายทอดทางอาชีพ

การถ่ายทอดนี้สามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ

1. การถ่ายทอดโดยตรงเป็นการถ่ายทอดในรูปแบบที่ต้องการให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง การถ่ายทอดลักษณะนี้จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างชัดเจน เพราะเป็นการบอกว่าจะไรควรหรือไม่ควรทำ, ทำอย่างไร, อะไรผิด-ถูกๆ วิธีการถ่ายทอดเช่นนี้จะพบในสถานศึกษาต่าง ๆ

2. การถ่ายทอดทางอ้อมหรือไม่เจตนา เป็นการที่ผู้รับการถ่ายทอดได้รับ การถ่ายทอดโดยไม่รู้ตัว เช่น จากการเลียนแบบบุคคลอื่น จากประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวแทนของการถ่ายทอดทางอาชีพ (Agencies of Professional Socialization)

ในการถ่ายทอดทางอาชีพ ได้ให้ความสำคัญกับตัวแทนในการถ่ายทอดไว้ 3 ตัวแทน คือ :-

1. สถาบันการศึกษา ได้รับการยกย่องว่าเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดและฝึกอบรม ตลอดจนวางพื้นฐานด้านอาชีพให้กับบุคคล ซึ่งผู้รับการถ่ายทอดก็จะได้รู้ความรู้อะไรและทักษะสำหรับเตรียมตัวเพื่อไปประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงนับได้ว่าเป็นที่ให้ประสบการณ์รวมไปถึงการเรียนรู้ถึงบทบาทของอาชีพนั้น สำหรับ

¹³Howard S. Becker and Blanche Geer, "The Fate of Idealism in Medical School", American Sociological Review 23 (February 1958), p.50-60.

¹⁴Howard S. Becker and James W. Carper, "The Development of Identification with an Occupation", American Sociological Review 61 (June 1956), p.289-98.

ลักษณะการถ่ายทอด เป็นลักษณะของการถ่ายทอดโดยตรง และการเรียนรู้จากตัวอย่าง ฉะนั้น สถาบันการศึกษาจะมีบทบาทดังนี้ :-

1.1 เป็นเสมือนที่ให้ความรู้และทักษะ เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การประกอบอาชีพ

1.2 เป็นที่บอกว่า การทำงานนั้นเป็นเรื่องที่หนัก ซึ่งจะต้องนำความรู้ที่เรียน ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

1.3 เป็นที่บอกขอบเขตการทำงานในอาชีพนั้นเป็นต้นว่ามีขอบเขตที่ต้องรับผิดชอบแค่ไหน, มีหน้าที่ในการทำอะไรบ้าง, มีกฎระเบียบอะไรบ้าง

1.4 เป็นที่บอกบทบาทของอาชีพตามที่สังคมกำหนดไว้

แต่อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาไม่ใช่จะสามารถทำให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างสมบูรณ์ ยังจำเป็นต้องอาศัยตัวแทนในการถ่ายทอดอื่น ๆ อีก

2. กลุ่มเพื่อน ในที่นี้หมายถึงกลุ่มเพื่อนเรียน มีสถานภาพเหมือนกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางอาชีพกลุ่มหนึ่ง เช่น ช่วยเหลือในการเรียนรู้, เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้, กระตุ้นให้เข้าสู่อาชีพ (เช่น บอกสิ่งจูงใจต่าง ๆ) เป็นต้น

3. กลุ่มอาชีพ การที่กลุ่มอาชีพกลายเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดทางอาชีพนั้น เป็นเพราะว่า เมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากสถาบันการศึกษาแล้ว ก็จะเริ่มประกอบอาชีพ บุคคลก็จะพบเพื่อนร่วมงานตามอาชีพของงาน และในแต่ละอาชีพก็จะมีคุณค่าระเบียบวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป ซึ่งบุคคลจะต้องเรียนรู้และยอมรับระเบียบวิธีการนั้น ๆ ไว้ หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้น ดังนั้น เพื่อนในกลุ่มอาชีพจึงเข้ามาเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดอาชีพครั้งนี้ และการเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานานอาจทำให้บุคคลนั้นมีอุปนิสัยใจคอ ทัศนคติตามกลุ่มอาชีพได้ เช่น กลุ่มพ่อค้า มีลักษณะความคิดในแง่เศรษฐกิจ กลุ่มข้าราชการ เลื่อยซา ไม่ตรงต่อเวลา เป็นต้น หรือมีความต้องการของชีวิตแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการฝึกอบรมในระยะต้นของชีวิต เช่น ผู้หญิงจะไม่มีความคิดที่จะมาประกอบอาชีพที่สังคมรังเกียจ แต่เมื่อเข้าสู่อาชีพนั้นมาแล้วกลุ่มอาชีพก็จะเป็นผู้ชักจูง และถ่ายทอดความคิด ทัศนคติ โลกทัศน์ ให้แก่ผู้นั้น จนกระทั่งกลายเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพนั้นโดยสมบูรณ์ หรือเป็นกลุ่มที่ฝึกอบรมการทำงานแทนสถาบันการศึกษา ดังที่กล่าวแล้วว่า สถาบันการศึกษาไม่ใช่ตัวแทนในการถ่ายทอดทางอาชีพที่สมบูรณ์ ซึ่งกลุ่มอาชีพก็จะเข้ามามีบทบาทแทน หรือในกรณีที่บุคคลนั้นไม่เคยได้รับ

การศึกษาด้านนั้นมาก่อน กลุ่มอาชีพก็จะเป็นตัวแทนของสถาบัน ในกรณีที่ได้รับการศึกษา ก็จะเป็นผู้เพิ่มทักษะการทำงานจนเกิดความชำนาญหรือไม่ได้รับการศึกษาโดยตรง ก็จะทำหน้าที่ฝึกอบรมให้โดยการบอกกล่าวโดยตรง, เรียนจากการทำงานโดยตรง, เป็นแม่บทในการทำงานในลักษณะของการเลียนแบบ เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษาถึงการเข้าสู่อาชีพของบุคลากร ในการผลิตละครโทรทัศน์ตามแนวความคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว จะมีลักษณะการเข้าสู่อาชีพดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของ Muried G. Cantor เรื่อง The Hollywood TV Producer : His work and His Audience (1974) ส่วนหนึ่งพบว่าการเข้าสู่อาชีพในวงการโทรทัศน์ของผู้จัดหรือผู้ผลิตรายการ (producer) นั้นแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบใหม่ที่ผู้ผลิตมักจะก้าวมาจากผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับทางด้านภาพยนตร์มาก่อน จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาสื่อสารมวลชน หรือไม่ก็เป็นผู้ที่ก้าวมาจากผู้เขียนบทโทรทัศน์ ที่มักจบการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษหรือจบด้านหนังสือพิมพ์ ส่วนรูปแบบเก่าที่ผู้ก้าวมาเป็นนี้ มักจะไม่จบการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนโดยตรง แต่จะผ่านประสบการณ์มามาก และมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดโครงเรื่อง

ส่วนงานวิจัยต่อไปนี้ แม้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ก็สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาได้

John W.C. Johnstons, Eduard J. Slawski and William W. Bowman (1976) ศึกษาเรื่อง The News People : A Sociological

Portrait of Americal Journalists and Their Work ส่วนหนึ่งพบว่า 1 ใน 10 ของผู้ที่ถูกศึกษา จะมีบิดาทำงานเป็นนักสื่อสารมวลชน และได้รับการศึกษามาดี โดย 1 ใน 5 จบวิทยาลัย แต่ไม่ได้รับการฝึกฝนด้านอาชีพอย่างจริงจัง ด้านการเข้าสู่อาชีพ ปรากฏว่า นักข่าวส่วนใหญ่เริ่มงานครั้งแรกโดยการเข้าทำงานเกี่ยวกับข่าวนี้เลย มีบ้างที่ทำงานตามสำนักงานก่อนมาทำงานด้านนี้ และในการทำงานนั้นคนคนเดียวจะทำหน้าที่หลายหน้าที่ เช่น หาข่าว, รวบรวมข่าว และเขียนข่าว เป็นต้น

Warren Breed (1958) ศึกษาเรื่อง "Social Control in the News Room" พบว่า นักข่าวเรียนรู้งานจากการเขียนข่าว, การเขียนบทบรรณาธิการ, การครอบคลุมเนื้อหาของข่าว (News Coverage) โดยอาศัยวิธีการอ่าน และการสังเกตการณ์หนังสือพิมพ์ที่ตนเองทำงานอยู่ด้วย นอกจากนี้ได้อาศัยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานหรือการประชุมปรึกษาทหารือ เป็นต้น

ศลีมาน นฤมล (2530) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการกลายเป็นหมอนวด" กรณีศึกษาหญิงบริการในสถานอาบอบ นวด ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า การเข้าสู่อาชีพเกิดจากการเกิดยุควิกฤตขึ้นในชีวิตที่ทำให้สถานภาพเดิมเปลี่ยนแปลงไปและโครงสร้างของโอกาสเปิดให้ผู้หญิงเข้าสู่อาชีพ โดยการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโลกของการค้าประเวณี ส่วนในการถ่ายทอดทางอาชีพนั้น เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงได้เรียนรู้ถึงบทบาทของหมอนวด การถ่ายทอดทางที่สำคัญ ๆ ที่พบจากการศึกษาก็คือ การฝึกอบรมผู้หญิงให้รู้ถึงบทบาทที่ตนเองต้องกระทำขณะปฏิบัติงาน เนื้อหาของการฝึกอบรมได้ให้อุดมการณ์ และบรรทัดฐานบางอย่างเกี่ยวกับอาชีพ

ดังนั้นในการที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพใดก็ตาม ก็อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ มากมาย แต่ต้องพิจารณาส่วนประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ภูมิหลังทางสังคม, การมีส่วนร่วมกลุ่มทางสังคม, บุคลิกภาพส่วนบุคคล เป็นต้น และภายหลังเมื่อองค์กรได้บุคคลที่เหมาะสมแล้ว ก็จะจัดดำเนินการ "การถ่ายทอดทางอาชีพ" (Professional Socialization) เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถที่ธำรงไว้ซึ่งการประกอบอาชีพนั้น โดยที่จะเรียนรู้ถึงบทบาทของอาชีพนั้น ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานฯ ผ่านตัวแทนของการถ่ายทอดทางอาชีพ (Agencies of Professional Socialization) คือสถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และกลุ่ม

อาชีพ ขณะเดียวกัน ในระหว่างที่การถ่ายทอดทางอาชีพกำลังดำเนินอยู่ หากบุคคลนั้นต้องการประกอบอาชีพนั้น ก็จะต้องพัฒนาโดยการปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ (Development Occupation Orientation) ภายหลังจากที่มีการพัฒนาตนเองจนสามารถเข้ากับอาชีพได้แล้ว ก็เท่ากับว่าบุคคลนั้นได้ก้าวเข้าสู่การเกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นแล้ว และอาจจะกลายเป็นสิ่งจูงใจให้ยังคงประกอบอาชีพนั้น ๆ อยู่ เช่น เกิดความผูกพันทางอาชีพ, การได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นต้น